

**Ariana BĂLAȘA**



Ariana BĂLAȘA

IMAGINE ȘI INTERPRETARE.  
STUDII DE ESTETICĂ  
ȘI TEORIA LITERATURII



Editura Universitaria



Editura Presa Universitară Clujeană

Craiova, 2025

Referenți științifici:

Prof. univ. dr. habil. Cătălin Ghiță

Conf. univ. dr. Geo Constantinescu

Copyright © 2025 Editura Universitaria

Toate drepturile sunt rezervate Editurii Universitaria

---

**Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României**

**BĂLAȘA, ARIANA**

**Imagine și interpretare : studii de estetică și teoria literaturii / Ariana Bălașa. - Craiova : Universitaria ; Cluj-Napoca : Presa universitară clujeană, 2025**

ISBN 978-606-14-2233-3

ISBN 978-606-37-2880-8

82.09

Redactor de carte: Conf. univ. dr. Ștefan Viorel Ghenea

Copertă realizată de: Andrei Ludoșan

© 2025 by Editura Universitaria

Această carte este protejată prin copyright. Reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea prin orice mijloace și sub orice formă, cum ar fi xeroxarea, scanarea, transpunerea în format electronic sau audio, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin rețelele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informațiilor, cu scop comercial sau gratuit, precum și alte fapte similare săvârșite fără permisiunea scrisă a deținătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsesc penal și/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

## *Cuvânt înainte*

*Imagine și interpretare. Studii de estetică și teoria literaturii* reunește o grupare de texte care abordează, din perspective complementare, problematica imaginii și a interpretării în domeniul esteticii, al teoriei literaturii și al reflecției asupra artelor. Fără a intenționa elaborarea unei sinteze teoretice exhaustive sau formularea unui sistem conceptual unitar, cartea urmărește schițarea unui cadru de analiză ordonat, în care imaginea este abordată ca formă de mediere culturală, iar interpretarea ca practică fundamentală pentru accesul la sens și la tipuri specifice de cunoaștere în estetica artelor și teoria literaturii.

Studiile incluse în volum se sprijină pe o documentare realizată de-a lungul câtorva ani de cercetare și pe un dialog permanent cu gândirea europeană, de la reflecțiile clasice asupra artei până la teoriile moderne și contemporane consacrate imaginii, imaginarului și interdisciplinarității. Demersul este preponderent analitic și comparativ, evitând atât abordările reduționiste, cât și generalizările abstracte. Fiecare studiu își delimitează clar obiectul de cercetare, dar este integrat într-o perspectivă mai largă asupra

raporturilor dintre arte și asupra modului în care acestea participă la generarea și transmiterea sensului cultural.

O primă direcție de cercetare a volumului este consacrată imaginii fotografice, analizată din punct de vedere istoric, tehnic și estetic. Fotografia este discutată ca practică situată la intersecția dintre document și creație, dintre reproducere și interpretare, fiind pusă în raport cu metamorfozele culturii vizuale moderne și contemporane. Abordarea propusă escamotează antinomiile dintre fidelitatea mimetică și artificialitate, evidențiind caracterul constructiv și interpretativ al imaginii fotografice, precum și rolul activ al subiectului creator și al receptorului în procesul de semnificare.

Analiza fotografiei deschide, în mod firesc, către o reflecție mai amplă asupra adevărului artistic și asupra statutului cognitiv al artei. Fotografia este utilizată ca exemplu relevant pentru dezbaterea unor poziții teoretice majore din estetica filosofică, de la paradigma hegeliană și teoriile romantismului german, până la direcțiile fenomenologice și analitice ale secolului al XX-lea. În acest context, arta este înțeleasă nu ca substitut al cunoașterii științifice sau filosofice, ci ca formă distinctă de raportare la lume, care fructifică experiența sensibilă, simbolică și culturală și o organizează într-o manieră specifică.

Forma este abordată ca rezultat al unui proces creator complex, care implică intuiție, reflecție teoretică și raportare critică la tradiție. Studiile din această secțiune evită interpretările strict formale și

subliniază dimensiunea culturală, simbolică și etică a formelor artistice, evidențiind modul în care acestea devin purtătoare de sens și de valori într-un context istoric determinat.

O a doua direcție importantă de cercetare este reprezentată de studiile dedicate artelor vizuale și sonore ale secolului al XX-lea, cu accent pe problematica formei, a abstractizării și a raportului dintre materialitate și expresie spirituală. Analizele dedicate unor creatori ca Vasily Kandinsky, Constantin Brâncuși și Erik Satie sunt construite dintr-o perspectivă comparativă, care urmărește convergențele de sensibilitate și de viziune, fără a atenua amprenta personală a fiecărui limbaj artistic. Sunt explorate atât afinitățile conceptuale, cât și diferențele de strategie expresivă, în contextul unei modernități artistice preocupate de transcenderea reprezentării figurative și de reconsiderarea aspectelor raporturilor dintre artă și realitate. Forma este tratată ca rezultat al unui proces creator complex, care implică intuiție, reflecție teoretică și raportare critică la tradiție.

O a treia direcție a volumului este rezervată literaturii, abordată atât în relație cu celelalte arte, cât și ca spațiu privilegiat de manifestare a mitului, a fantasticului și a imaginarului cultural. Mitul și fantasticul sunt analizate nu ca simple teme sau motive literare, ci ca structuri simbolice fundamentale, cu o funcție antropologică majoră: aceea de a organiza experiența, de a media raportul

dintre individ și comunitate, dintre real și imaginar, dintre istorie și memorie.

Studiile de caz dedicate unor autori precum Nina Cassian, I. L. Caragiale, Radu Petrescu sau Marta Cozmin ilustrează practic aceste direcții teoretice. Literatura este analizată ca spațiu al tensiunii dintre real și imaginar, dintre cotidian și fantastic, dintre convenție culturală și subversiune simbolică. În aceste scrieri, fantasticul nu apare ca evadare din real, ci ca modalitate de revelare a unor adevăruri profunde despre condiția umană și despre mecanismele culturale care influențează percepția realității.

Dimensiunea culturală a literaturii este accentuată prin raportarea textelor analizate la spații simbolice și orizonturi de mentalitate distincte. Literatura e privită astfel ca un instrument de explorare a identităților culturale, a traumelor colective, a memoriei și a imaginarului social. Mitul funcționează ca matrice de sens, iar fantasticul ca zonă de interferență între rațional și irațional, între ordinea stabilită și posibilitatea transgresiunii.

Reflecțiile asupra lirismului, dramatismului și ritmului, abordate ca posibile categorii estetice transversale, sunt completate de analize dedicate mitului și fantasticului, înțelese nu doar ca simple teme literare, ci ca moduri de structurare a experienței și ca modalități de articulare a unor spații culturale distincte. Literatura este astfel investigată în relație cu imaginarul colectiv, cu tradițiile

simbolice și cu modelele culturale care configurează identități, mentalități și orizonturi de receptare. Aceste analize se bazează pe exemple relevante și pe interpretări critice consacrate, oferind un cadru conceptual flexibil, adecvat descrierii fenomenului artistic în complexitatea și diversitatea sa.

Din perspectivă metodologică, volumul se caracterizează printr-un echilibru constant între analiza conceptuală, contextualizarea istorică și interpretarea aplicată. Referințele teoretice sunt utilizate ca instrumente de lucru, integrate logic în construcția argumentativă, iar discursul este menținut într-un registru academic sobru, clar și consecvent.

Prin urmare, *Imagine și interpretare. Studii de estetică și teoria literaturii* se adresează în principal unui public universitar și de specialitate – cercetători, cadre didactice, doctoranzi, masteranzi și studenți – interesați de estetică, teoria literaturii și studiul comparat al artelor. Volumul nu are drept scop formularea unor concluzii imuabile, ci își propune să contribuie la descifrarea unor probleme teoretice majore și să ofere un cadru de reflecție fertil pentru continuarea cercetărilor asupra raporturilor dintre imagine, interpretare și experiența estetică contemporană.

*Autoarea*



# ESTETICĂ ȘI IMAGINE



## Fotografia ca oglindire și ca reflecție asupra lumii<sup>1</sup>

*Moto: „Imaginea nu este lucrul însuși,  
ci reprezentarea lui sensibilă (...).”<sup>2</sup>*  
(Jean-Jacques Wunenburger)

Dacă reflectăm asupra fotografiei privită ca manifestare artistică, ca mediu de stocare informațional, ca instrument menit să deservească cercetarea științifică sau mediul industrial, ori, din perspectivă ludică, privită ca un hobby sau mijloc de *entertainment*, descoperim că ea ocupă un loc extrem de important în societatea contemporană, în virtutea acestei plurisemnificații pe care o are, fie și la o primă vedere, fără pretenții de analiză în profunzime.

Fotografia și fotografierea au contribuit la o metamorfozare a lumii prin oglindire, am putea spune și, cu timpul, evoluând destul de lent dar constant, spre o formă tridimensională, atât de manifestare, cât și de contemplare, a dat naștere interpretărilor și reflecțiilor asupra infinit nuanțatelor aspecte ale existenței umane.

---

<sup>1</sup> Publicat în limba engleză cu titlul *Photography as a Reflection on the World*, în *Journal of Romanian Literary Studies*, Nr. 24/2021, pp. 482-490.

<sup>2</sup> Jean-Jacques Wunenburger, *Filosofia imaginilor*, ediție îngrijită și postfață de Sorin Alexandrescu, traducere de Mugurel Constantinescu, Iași, Editura Polirom, 2004, p. 248.